

Publicerad enbart på lakartidningen.se
3 december 2008

Om Eric Kandel, hjärnan, psyket och reduktionism

GÖRGEN GÖSTAS, dr med (tysk), överläkare, konsultpsykiater i primärvården i Örebro läns landsting, Örebro
gorgen.gostas@orebroll.se

Den i Läkartidningen pågående debatten om psyket, själen, hjärnan och människan engagerar mig. Till saken hör att jag i juni 2006 skaffade mig de tyskspråkiga utgåvorna av Eric R Kandels »Psychiatry, psychoanalysis and the new biology of mind [1] (på tyska 2006) och In search of memory: the emergence of a new science of mind [2] (på tyska 2006). Jag började läsa Kandel i kronologiskt omvänd ordning och läste således den sistnämnda boken först.

När jag sedan fortsatte med den förstnämnda, kände jag mig bekräftad i fråga om att ha förstått Kandel och hans budskap. Dessutom kände jag både stolthet och förargelse; jag hade inte sett några hänvisningar till honom i de tidskrifter där han borde ha förekommit. Men plötsligt sker det: Magnus Kihlbom i *Divan* (3–4/2007) [3], Tomas Böhm i *Svensk Psykiatri* [4] och nu i Läkartidningen; bl a Ingemar Engström i sitt debattinlägg [5] med referens till Kandels artikel från 1998.

Jan-Otto Ottosson är en av debattdeltagarna [6]. Hans oerhörda kliniska kunskaper, som inkluderar psykoterapi, och hans etiska hållning, gör honom till primus inter pares. Han bemöter Göran Isacssons artikel [7] på sitt verbalt lågmälda och tillika effektiva sätt.

Ingemar Engströms debattinlägg gör mig en aning förvånad. Jag har lärt känna hans intellektuella skärpa och beläshet. Det som utlöser min förvåning är Engströms Kandelcitat (»all mind events are brain events«, hämtat ur ovanstående artikel av Kandel), och Engströms påstående att citatet kan »ses som startskottet för den nyreduktionistiska rörelsen inom psykiatri.«

Läser man Kandel, erfar man att han tillskriver tysken Franz Joseph Gall (ca 1800) denna även i dag hållbara insikt om »all mind events are brain events«, en insikt som jag menar att också den kan kallas en truism (liksom att läkemedel och psykoterapier påverkar hjärnan). Noga taget var läkaren Hippokrates på 400-talet f Kr den först kända företrädaren för den äsyftade uppfattningen om att psykiska processer uppstår i hjärnan.

Hur är det då med det »reduktionistiska« eller »nyreduktionistiska«? När man läser Kandel [1, 2], får man veta, hävdar jag, att Kandel själv talar om en (nödvändig) metodologisk reduktionism – att undersöka det relativt enkla för att kunna närma sig det mer komplexa. Vidare finner vi hos Kandel en medveten funktionell reduktionism. Det innebär att vi söker efter de minsta funktionella händelser som är nödvändiga för en bestämd prestation, t ex inlärning och långtidsminne. Av

utrymmesskäl kan jag uttrycka mig endast i postulatets form: Miljöfaktorer och gener står inte i motsats till varandra, något som många tror, utan miljöfaktorer behövs – om de ska vara verksamma på längre sikt – generna som »medarbetare«.

För inte ovanstående påstående till en ontologisk reduktionism? Allt det mental-psykiska anses äga rum på det enskilda neuronets nivå. Svaret är nej! En sådan uppfattning skulle innebära att man förväxlar de nödvändiga förutsättningarna med de tillräckliga!

Avslutningsvis: Som jag läser Kandel är han inte tillräckligt explicit i fråga om känslornas (affekternas) och det interpersonella samspelets betydelse. Men han tar det troligen för givet att läsaren förstår att han ställer känslor och relationer i centrum; han ger självutlämnande exempel på det. Och det finns andra forskare, som bekräftar och klargör den saken, t ex Allan N Schore.

Han skriver bl a (min översättning): »Anknytningsteori är väsentligen en regulatorisk teori, och anknytning kan definieras som den interaktiva regulationen av biologisk synkronisering mellan organismer. Denna modell talar för ... att forskningen om anknytning ska fokusera på de tidigt formgivande psykoneurobiologiska mekanismer som medierar både adaptiva och maladaptiva reglerande processer« [8].

Med självklarhet ska den psykologiska och sociala dimensionen av den mänskliga tillvaron få tillräcklig uppmärksamhet – både i mötet med patienten och i den fortsatta forskningen.

REFERENSER

1. Kandel ER. *Psychiatry, psychoanalysis and the new biology of mind*. Washington DC and London, UK: American Psychiatric Publishing, Inc.; 2005.
2. Kandel ER. *In search of memory – the emergence of a new science of mind*. New York: WW Norton & Co; 2006.
3. Kihlbom M. Aplysia och Freud: Fallet Eric Kandel. *Divan*. 3–4/2007;29–41.
4. Böhm T. »Hjärna och psyke är inte samma sak«. *Svensk Psykiatri*. 2/2008;44.
5. Engström I. *Psykiatri - en specialitet om hjärnan eller om människan?* Läkartidningen. 2008;105:3057.
6. Ottosson JO. Replik till Göran Isacsson: Den medicinska modellen otillräcklig i psykiatri. Läkartidningen. 2008;105:2861.
7. Isacsson G. Intellektuell reda inom psykiatri krävs för att vi ska kunna påverka. Läkartidningen. 2008;105:2708.
8. Schore AN. Attachment and the regulation of the right brain. *Attach Hum Dev*. 2000;2:23–47.